

Ермолова В. М., <https://orcid.org/0000-0002-6073-0449>

Радченко Л. О., <https://orcid.org/0000-0002-5149-2952>

Кроль І. М., <https://orcid.org/0000-0003-3021-3181>

## ЕВОЛЮЦІЯ ОЛІМПІЙСЬКОЇ КЛЯТВИ: ВІД АНТИЧНОСТІ ДО СЬОГОДЕННЯ

Олімпійська академія України

**Анотація.** Стаття присвячена історії формування та трансформації олімпійської клятви від її античних витоків до сьогодення. Розглядається символіка клятви як вираження моральних та етичних підстав олімпійського руху. Особлива увага приділяється ритуалам в Олімпії, де атлети складали присягу Зевсу Громовержцю, а також процесу інституціоналізації олімпійської клятви у XX столітті з ініціативи П'єра де Кубертена. На основі аналізу джерел та документів Міжнародного олімпійського комітету простежується розвиток тексту клятви, її гуманістичне та педагогічне значення.

**Annotation.** The article is devoted to the history of the formation and transformation of the Olympic Oath from its ancient origins to the present day. The symbolism of the oath is considered as an expression of the moral and ethical foundations of the Olympic Movement. Special attention is paid to the rituals in Olympia, where athletes swore allegiance to Zeus the Thunderer, as well as the process of institutionalization of the Olympic Oath in the 20th century on the initiative of Pierre de Coubertin. Based on the analysis of sources and documents of the International Olympic Committee, the development of the text of the oath, its humanistic and pedagogical significance are traced.

**Ключові слова:** Олімпійська клятва, Олімпійські ігри, П'єр де Кубертен, античність, спорт та мораль.

**Keywords:** Olympic oath, Olympic games, Pierre de Coubertin, antiquity, sport and morality.

**Актуальність теми дослідження.** Олімпійська клятва є важливим символом моральних та етичних засад спорту, що відображає наступність традицій від античних Ігор до сьогодення. В умовах сучасних викликів, що стоять перед олімпійським спортом, звернення до історії формування та трансформації клятви дозволяє осмислити її гуманістичний та виховний потенціал. Інтерес до пізнання історії Олімпійської клятви актуальний і тим, що у 2025 р. відзначається 105-та річниця Олімпійської клятви, яка вперше була проголошена на Іграх VII Олімпіади 1920 р. в Антверпені.

**Мета дослідження** – дослідити еволюцію Олімпійської клятви та її значення як символу моральних та гуманістичних цінностей олімпійського руху

**Методи дослідження.** Аналіз документальних та архівних матеріалів, мережі Інтернет, синтез та узагальнення.

**Результати досліджень.** Олімпійська клятва – один із найважливіших ритуалів церемонії відкриття Олімпійських ігор, що виражає цінності чесності, поваги та рівності. Вона поєднує античну спадщину із сучасним олімпізмом. Якщо в Олімпії клятва зверталася до Зевса, то сьогодні – до світової спільноти, проте її сенс залишився колишнім: гарантувати чесне суперництво [9, с. 54]. Історія олімпійської клятви, яка сягає давньогрецької Олімпії, де вона мала сакральний і правовий характер, є прикладом спадкоємності культурних і моральних традицій, в яких спорт розглядається як інструмент виховання та об'єднання народів.

В античній Греції клятва була найважливішою частиною ритуальної підготовки до Олімпійських ігор. За свідченням Павсанія, давньогрецького письменника, мандрівника і географа, атлети, тренери і навіть їхні родичі мали приносити урочисту клятву у святилище Зевса Громовержця в Олімпії [7].

Ця клятва вимовлялася перед жертвопринесенням і включала кілька зобов'язань: дотримуватись правил змагань, поважати суперників і не вдаватися до обману. Крім того, атлети присягалися, що пройшли десятимісячну підготовку та прибули на Ігри з чистими намірами [8]. Порушення клятви вважалося святотатством і тягло за собою не лише відсторонення від змагань, а й релігійне покарання.

Таким чином, клятва мала подвійне значення: з одного боку, це був юридичний акт, який забезпечував порядок і дисципліну, з другого – священний обряд, який символізував зв'язок спорту з релігією і мораллю [5].

Коли П'єр де Кубертен наприкінці XIX ст. ініціював відновлення Олімпійських ігор, він прагнув включити елементи античної спадщини, здатні підкреслити наступність традиції.

Перше згадування про присягу спортсменів з'являється в «Olympic Review» за липень 1906 року, в листі П'єра де Кубертена до Шарля Симона, генерального секретаря Федерації гімнастики та спортивних патронатів Франції. Це свідчить про раннє усвідомлення Кубертенем значення клятви як морального та етичного інструменту, спрямованого на зміцнення ідеалів чесної гри та аматорського спорту в рамках Олімпійського руху [3].

Звертаючись до учасників Ігор IX Олімпіади 1928 р. в Амстердамі П'єр де Кубертен [10] просив зберегти полум'я оновленого олімпізму та клятву спортсменів, що спирається на відчуття честі.

Уперше олімпійська клятва прозвучала на Іграх VII Олімпіади 1920 р. в Антверпені її оголосив бельгійський фехтувальник Віктор Боїн. Текст, підготовлений Кубереном, включав обіцянку спортсменів змагатися «у душі лицарства і заради честі спорту» [6].

Після запровадження клятви на Іграх VII Олімпіади 1920 р. її формулювання залишалася незмінною до 1956 р. 1958 р. текст клятви було переглянуто: початкове інклюзивне «ми» замінено на «від імені всіх учасників», що підкреслює символічну роль спортсмена-представника, який приймає присягу від імені колективу. При цьому зберігається індивідуальне «Я», що діє в ім'я групи.

Зміни у заключній частині, зокрема, перестановка слів «слава» та «честь», зміщують акцент з абстрактної добрести на національний аспект, підкреслюючи відповідальність спортсменів перед своїми країнами. Ці трансформації відбивають еволюцію ідеалів олімпійського руху, поєднуючи збереження аматорського духу та чесного змагання з формалізацією процедур, у яких індивідуальний спортсмен виступає носієм колективних цінностей та моральних принципів.

У 1961 р. слово «клянусь» було замінено на «обіцяю», а вираз «честь наших країн» – на «честь наших команд», що відображало прагнення знизити націоналістичні акценти на Олімпійських іграх. У результаті формулювання клятви набуло наступного вигляду: «Від імені всіх учасників змагань я обіцяю, що ми візьмемо участь у цих Олімпійських іграх, поважаючи та дотримуючись встановлених правил, у справді спортивному душі, на славу спорту та в ім'я честі наших команд» [11].

Ці зміни демонструють еволюцію ідеалів олімпійського руху: усунення акценту з національної належності на командне представництво, збереження колективної відповідальності та зміцнення етичних принципів чесного змагання.

Обговорення клятви суддів розпочалося у 1950-х роках з ініціативи Міжнародної асоціації аматорського боксу. У 1970 р. Міжнародний олімпійський комітет вніс поправки до правила 57 Олімпійської хартії, зобов'язавши суддів із країни, де відбуваються Ігри, також виголошувати клятву. Першу клятву суддів було проголошено на Олімпійських зимових іграх 1972 р. у Саппоро (Фуміо Асакі) і на Іграх XX Олімпіади того ж року у Мюнхені (Хайнц Поллей). Ці заходи зміцнили етичні стандарти суддівства та колективну відповідальність на Олімпійських іграх [1].

До Олімпійських ігор 1980 р. спортсмени складали клятву, тримаючись за кінчик прапора своєї країни. Починаючи з Ігор 1984 р., з метою зниження націоналістичних акцентів, клятву стали приносити, тримаючись за олімпійський прапор [2]. Текст

клятви зазвичай вимовляється офіційною мовою країни-організатора, що зберігає урочистість церемонії та локальний культурний контекст.

1999 р. Міжнародний олімпійський комітет заснував Всесвітнє антидопінгове агентство (ВАДА) з метою організації більш системної боротьби з допінгом, що призвело до доповнення тексту клятви спортсменів згадками заборонених речовин. У 2010 р. МОК наголосив на впливі тренерів на молодих спортсменів, і на перших Юнацьких Олімпійських іграх тренери також стали виголошувати клятву.

З 2018 р. три окремі клятви – спортсменів, суддів та тренерів – були об'єднані в одну, яку очолює спортсмен, при цьому представники суддів та тренерів продовжують брати участь у церемонії. У липні 2021 р. текст клятви був додатково переглянутий з метою посилення принципів інклюзивності та рівності: кількість осіб, які виголошують клятву, збільшено з трьох до шести, що забезпечило представництво кожної статі та підкреслило зобов'язання щодо просування жінок у спорті на всіх рівнях та у всіх структурах, як це закріплено в Олімпійській хартії [4].

Сьогодні ритуал проголошення олімпійської клятви відбувається так. Представники спортсменів, суддів та тренерів вимовляють наступні рядки відповідно:

«Від імені спортсменів».

«Від імені всіх суддів».

«Від імені всіх тренерів та офіційних осіб».

Потім представник спортсменів завершує клятву: «Ми обіцяємо взяти участь у цих Олімпійських іграх, поважаючи і дотримуючись правил, у дусі чесної гри, інклюзивності та рівності. Разом ми висловлюємо солідарність і зобов'язуємося підтримувати спорт без допінгу, шахрайства та дискримінації. Ми робимо це заради честі наших команд, з поваги до основоположних принципів олімпізму та заради того, щоб зробити світ кращим за допомогою спорту». [4].

Треба відмітити, що на Іграх XX Олімпіади 1972 р. у Мюнхені німецька легкоатлетка Хайді Шуллер стала першою жінкою, яка принесла клятву, що стало важливим кроком у напрямку гендерної рівності на Олімпіадах.

На Іграх XXIV Олімпіади 1988 р. у Сеулі клятву спортсменів вперше виголосили одночасно два учасники – південнокорейські спортсмени – баскетболіст Хур Чже та гандболістка Шон Мі-На. Цей крок наголосив на колективному та інклюзивному характері клятви, демонструючи, що вона відображає не лише індивідуальні, а й спільні зобов'язання спортсменів перед олімпійською спільнотою.

**Висновки.** Олімпійська клятва пройшла довгий шлях від античних обрядів у святилищі Зевса до сучасної церемонії відкриття Олімпійських ігор. Вона є одним із небагатьох елементів, які поєднують античні та сучасні Ігри не лише символічно, а й змістовно. Її розвиток демонструє, як змінювалися цінності олімпійського руху – від релігійних та правових зобов'язань у Стародавній Греції до акценту на чесну гру, рівність та боротьбу з корупцією та допінгом у XXI ст. Олімпійська клятва виступає моральним орієнтиром, що поєднує античну спадщину та гуманістичну місію сучасного олімпізму, зміцнюючи моральні та етичні засади спорту.

**Перспективи подальших досліджень** полягатимуть в оцінці ефективності впровадження клятви в освітній процес для формування етичних та соціальних компетенцій у дітей та підлітків.

### **Список літератури**

1. Barker P. «The Olympic Oath at the Games Through the Ages». *Journal of Olympic History*, vol. 2, no. 18, 2018, pp. 1–80.
2. Barker P. *The Story of the Olympic Torch*. Stroud: Amberley Publishing, 2012. 128 p.
3. Coubertin P. de. «La nécessité d'introduire dans les cérémonies olympiques une formule de serment des athlètes». *Revue Olympique*, juillet 1906, pp. 107–108.
4. Fundamental changes to the Olympic oath at the Tokyo 2020 Opening Ceremony. URL: <https://www.olympics.com/ioc/news/fundamental-changes-to-the-olympic-oath-at-tokyo-2020-opening-ceremony>.
5. Golden M. *Sport and Society in Ancient Greece*. Cambridge: Cambridge University Press. 1998. 216 p.
6. Müller N. (Ed.). *Pierre de Coubertin: Olympism. Selected Writings*. Lausanne: IOC. 2000. 862 p. URL: <https://surli.cc/qrczu>
7. Pausanias. *Description of Greece*. Translated by W.H.S. Jones. Cambridge, MA: Harvard University Press. 1935. 494. p.
8. Swaddling J. *The Ancient Olympic Games*. London: British Museum Press. 2011. 120 p.
9. Toohey K., Veal, A. J. *The Olympic Games: A Social Science Perspective* 2nd ed. Wallingford, UK: CABI Publishing, 2007. 350 p., p. 54.
10. Wagner J. *Die Olympischen Spiele 1928: St. Moritz, Amsterdam. Erinnerungswerk unter dem Patronat des Internationalen Olympischen Komitees*. 1928. p. 6. URL: <https://surli.li/ebvvii>
11. Wendl K. «The Olympic Oath: A Brief History». *Citius, Altius, Fortius*, Winter 1995, pp. 4–5.